

NOTE DE LECTURĂ

Camelia Popa, Adela Magdalena Ciobanu (coord.), *Tulburarea depresivă – elemente de psihodiagnostic, terapii moderne și studii de caz*, vol. II, București, Editura Academiei Române, 2014, 163 p.

Depresia este o tulburare psihică gravă, a cărei complicație majoră este suicidul. În întreaga lume, 15% dintre depresivi se sinucid în fiecare an. Dacă în nosologia psihiatrică veche depresia era considerată o boală psihică, în prezent aceasta este denumită „tulburare”. Organizația Mondială a Sănătății a recomandat încă din 1992 utilizarea expresiei „tulburare psihică și comportamentală”, în locul celei de „boală”, tocmai pentru a evita stigmatizarea și izolarea persoanelor cu probleme de sănătate mintală.

În acest cadru general, volumul II al lucrării *Tulburarea depresivă – Elemente de psihodiagnostic, terapii moderne și studii de caz* propune psihologilor și psihiatrilor din România o serie de studii clinice, ghiduri terapeutice și instrumente psihodiagnostice care să-i ajute în tratarea depresiei, considerată „cancerul emoțiilor” (Lewis Wolpert, 1999).

Coordonatorii cărții sunt: dr. Camelia Popa, cercetător științific la Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu Motru” – Academia Română, psiholog clinician principal și dr. Adela Magdalena Ciobanu, director medical al Spitalului Clinic de Psihiatrie „Prof. Dr. Al. Obregia” din București, medic primar psihiatru și șef de lucrări la Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila” din București, Catedra de Psihiatrie. Cartea prezintă cercetările proprii ale coautorilor, psihiatri și psihologi și constituie un rezultat al parteneriatului încheiat între Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu Motru” al Academiei Române și Spitalul Clinic de Psihiatrie „Prof. Dr. Al. Obregia” din București (Programul de cercetare nr. 2 „Sănătate mentală și stare de bine: implicații și modalități de intervenție moderne”).

Capitolul 1, intitulat *Statutul nosografic al depresiei – de la boală la tulburare*, atrage atenția asupra preocupării comunității științifice față de creșterea incidenței acestei maladii în populația generală, cu evidențierea costurilor umane și economice aferente.

Capitolul 2, *Caracteristici psihometrice ale Inventarului Beck pentru evaluarea depresiei – forma foarte scurtă pentru pacienți medicali*, prezintă date despre caracteristicile psihometrice (fidelitate, validitate de construct și validitate de criteriu) ale inventarului BDI-FS un instrument ușor de administrat de către clinicieni, care permite identificarea simptomelor depresive la copii și adulți.

Capitolele 3 și 4, *Ghid de management al depresiei unipolare*, respectiv *Ghid de management al depresiei din tulburarea afectivă bipolară* propun specialiștilor în sănătate mintală o serie de practici clinice unitare, în concordanță cu principiile medicinei bazate pe dovezi.

Capitolul 5, *Depresia geriatrică – importanța evaluării depresiei la persoanele vârstnice* descrie etiologia multifactorială a depresiei la persoanele în etate, insistând asupra deteriorărilor cognitive pe care aceasta le cauzează, precum și asupra elementelor de diagnostic care trebuie urmărite în cazul depresiei vârstnicului, comorbidă cu diverse afecțiuni somatice.

Capitolul 6, *Psihoterapia cognitiv-comportamentală în tratamentul depresiei*, prezintă pașii tactici ai acestei forme de terapie, beneficiile ei, precum și abilitățile necesare psihoterapeutului.

Capitolul 7, *Antidepressivele melatonergice, o eră nouă în tratamentul depresiei: studiu de caz*, descrie o nouă generație de medicamente care acționează direct în centrul depresiei. Resincronizarea ritmurilor circadiene asigură o intervenție rapidă pe simptomatologia depresivă și ameliorează toate nivelurile la care este afectat pacientul.

Capitolul 8, intitulat *Controlul depresiei în tratamentul pacienților cu diabet zaharat*, investighează relația bidirecțională dintre cele două tulburări. Studiul prezentat relevă existența unei corelații între remiterea simptomatologiei depresive și îmbunătățirea valorilor glucozei din sânge, ca urmare a bunului control medicamentos antidepressiv.

Capitolul 9, *Depresia, medicația antidepressivă și disfuncțiile sexuale*, examinează scăderea interesului și a plăcerii sexuale, pe fundalul anhedoniei generale din depresie și al retragerii din viața socială și familială. În ceea ce privește medicația antidepressivă, s-a demonstrat că aceasta atrage disfuncții sexuale pasagere.

Capitolul 10, *Tulburarea depresivă bipolară – un studiu de caz al episodului depresiv*, prezintă particularitățile unei depresii maniacale și măsurile de psiheducație complementare.

Capitolul 11, *Studiu de caz: dincolo de tăcerea Danei*, înfățișează un demers psihoterapeutic clasic în cazul unei tulburări depresive care a provocat suferințe intense și cronice pacientei, determinând inadaptarea sa socială și profesională.

Capitolul 12, *Episod depresiv sever cu elemente de tulburare obsesiv-compulsivă – prezentare de caz*, relevă asocierea strânsă dintre depresie și tulburarea obsesiv-compulsivă, care derivă, pe de o parte, din factorii biologici comuni ambelor patologii (în cele două tulburări se constată disfuncții ale sistemului serotoninergic și sunt implicate aceleași zone ale creierului care procesează experiențele emoționale), iar pe de altă parte – din factorii psihologici (pattern-urile de gândire se focalizează pe aspectele negative ale vieții).

Capitolul 13, *Particularitățile depresiei catatonice și tratamentul acesteia*, vizează dificultățile întâmpinate de clinician în găsirea celei mai potrivite abordări terapeutice a acestei tulburări.

Capitolul 14, *Particularitățile tulburării depresive în perioada sarcinii*, se referă la simptomatologia depresivă a femeii gravide și la cele mai adecvate metode terapeutice, astfel încât riscurile pentru mamă și copil să fie minime.

Capitolul 15, *Rețelele sociale de suport ale pacienților depresivi*, analizează principalele modalități în care poate fi asigurată reinsertia socială și profesională a persoanelor cu tulburări mintale, astfel încât acestea să nu fie discriminate, iar numărul internărilor în spitalele de psihiatrie să se reducă.

Capitolul 16, *Noua filosofie a serviciilor de îngrijire a sănătății mintale: costurile depresiei*, prezintă costurile reale ale depresiei și principiile moderne de management performant al unităților medicale cu profil psihiatric, văzute ca organizații care furnizează servicii către „pacienții-consumatori”.

Capitolul 17, *Terapia electroconvulsivantă în tratamentul depresiei*, explorează avantajele și dezavantajele utilizării acestei terapii în clinicile de psihiatrie.

Capitolul 18, *Depresia asociată bolilor cardiovasculare*, prezintă relația bidirecțională dintre cele două categorii de tulburări. Ca și în alte cazuri de comorbidități, depresia nu apare numai în calitate de consecință a bolii principale (coronariene), ci și în calitate de declanșator al acesteia.

Capitolul 19, *Dismorfofobia și depresia*, înfățișează un studiu de caz complex în domeniul depresiei dezvoltate de persoanele preocupate de defectele lor fizice (imaginare sau minore), care le deteriorează semnificativ viața.

Această carte este binevenită în peisajul editorial de specialitate, în condițiile în care depresia este o tulburare frecventă în zilele noastre. Milioane de oameni trăiesc cel puțin un episod depresiv în cursul vieții lor. Depresia afectează toate vârstele (de la 15 la 75 de ani), de două ori mai multe femei decât bărbați, iar toți acești oameni trebuie sprijiniți și tratați.

Bogdan Ionescu

**Octavian Mândruț, *Elemente de epistemologie a geografiei*,
„Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2014**

Lucrarea de față, realizată de Octavian Mândruț, cadru didactic și cercetător științific la Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad și Institutul de Științe ale Educației din București, prezintă într-o formă coerentă și unitară, principalele raporturi dintre epistemologie, ca domeniu major al filosofiei, geografie, ca disciplină contemporană semnificativă, reunite sub forma unor „elemente de epistemologie a geografiei”, care nu epuizează problematica, dar o cantonează într-un sistem referențial comprehensiv.

Octavian Mândruț este autor a peste 100 de lucrări semnificative în diferite domenii ale geografiei (geomorfologie, geografia mediului, geografia României, geografie generală, geografie economică, geografia populației, toponimie, geografia turismului și diferite domenii din științele educației etc.) și sub diferite forme scrise (lucrări științifice, cursuri universitare, cărți, tratate, atlase, manuale școlare, lucrări metodologice, suporturi de instruire, teste). O astfel de abordare largă a geografiei,

prin practicarea domeniilor sale principale, precum și cunoștințe relevante în domeniul filosofiei, i-au permis autorului să realizeze o interfață credibilă între elementele principale ale geografiei și ale epistemologiei, sub forma acestei lucrări.

Dilema de la care pornește autorul este aceea a posibilității ca o știință considerată unitară, dar cu origini duale (geografia), să fie atât o știință a naturii, cât și o știință socială. Această dilemă este rezolvată prin abordarea contextuală a ambelor dimensiuni cu legitimitate istorică (geografie fizică și geografie umană), reunite de Bernard Varenius sub titulatura de „Geographia generalis”, unitate reconfirmată de marile provocări pe care le trăiește în prezent societatea omenească în raport cu mediul ei de viață (resursele naturale, dimensiunea geopolitică a societății actuale, modificările climatice, creșterea populației, metropolizarea, supraurbanizarea planetei, degradarea mediului înconjurător etc).

Autorul este tranșant în ceea ce privește statutul geografiei actuale: este o știință duală (atât a naturii, cât și a societății), cu posibilități de expertiză legitimată în ambele dimensiuni și cu o preocupare accentuată în domeniile de interacțiune dintre societate și mediul ei de viață, abordate la nivel general (geografie generală), regional (geografie regională la diferite scări) și în multiple forme și domenii integrate.

Menționăm câteva elemente de o deosebită originalitate:

- Introducerea unei dimensiuni scalare, relativ ignorată până în prezent (trecurile de scară), care permite raportarea permanentă între o unitate spațială elementară și întregul planetar;

- Structurarea realității observate în forme perceptibile relativ individualizate: elemente, procese, fenomene, sisteme, structuri și interacțiuni;

- Acordarea unei poziții privilegiate a conceptului de interacțiune, în contextul prezentării și explicării fenomenelor cu o dimensiune spațială evidentă;

- Analiza structurată a terminologiei geografice care este, în concepția autorului, foarte bogată, structurată și ordonată taxonomic, cu un sistem conceptual solid, reprezentând o parte importantă a preocupărilor științei contemporane;

- Identificarea și prezentarea unui sistem minimal de principii, legi și teorii științifice, cu semnificație pentru geografie;

- Construirea unui sistem axiomatic al geografiei;

- Paradigmele geografiei contemporane (geoecologică, spațială, interacțională, cartografică, geopolitică, regională, a mondializării, precum și paradigma dezvoltării durabile) oferă un câmp larg de „idei principale”, care orientează în prezent investigațiile în acest domeniu, sunt totodată și abordări de acest tip ale științei în ansamblul ei;

- Analiza aprofundată a raporturilor dintre mediul înconjurător și geografie, care pun într-o lumină constructivă posibilitatea unei reflecții globale asupra raporturilor dintre societate și mediul ei de existență.

De asemenea, autorul face o analiză structurată și aprofundată, după criterii bine precizate, a principalelor diviziuni, domenii și preocupări ale geografiei contemporane, oferind o imagine constructivă, „din interior”, a fiecărui domeniu și, în final, a geografiei în ansamblul ei.

Ultima parte a lucrării o reprezintă aplicarea rezultatelor oferite de dimensiunea epistemologică actuală a geografiei la proiectarea unui curriculum școlar ameliorat.

Menționăm că ne aflăm în fața unei lucrări deosebit de valoroase, cu o complexitate evidentă, care pune în evidență dimensiunea teoretică a geografiei contemporane ca domeniu de reflecție pe care societatea o are asupra naturii, asupra ei însăși și a raporturilor dintre natură și societate.

Autorul construiește și o definiție aproape exhaustivă a geografiei, pe care o reproducem în continuare: „Geografia este știința care se ocupă cu studiul interacțiunilor din mediul fizic (geografie fizică), mediul umanizat (geografie umană), dintre societate și mediul ei de viață (geografie integrată, generală), concretizate în diferite forme spațiale și funcționale (elemente, procese, sisteme, structuri), de la nivelul maximal al planetei ca întreg, la nivele elementare, utilizând o metodologie în care elementul specific este reprezentarea cartografică (facilitând trecerile de scară), cu o terminologie conceptuală consolidată și un sistem axiomatic derivat din paradigmele actuale identificabile.”

Menționăm că această definiție, precum și întreaga lucrare, ilustrează o convingere exprimată de Immanuel Kant: „Idea este arhitectonică. Ea creează știința”.

Evoluția viitoare a geografiei, descrisă de Octavian Mândruț sub forma a cinci direcții posibile, păstrează un optimism interior rezultat din *posibilitatea reorganizării teoretice a geografiei în jurul paradigmatelor interacționale*.

Sperăm ca autorul să abordeze în curând o așteptată „Geografie teoretică”, la nivelul presupus de momentul actual și posibilitatea modernă a abordării acesteia.

Mihai Popa